

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

nr. 24-78- 9318

Chișinău

30 august 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Copie: Cancelaria de Stat

Urmare a examinării proiectului de lege privind drepturile copilului (*număr unic 693/MMPS/2023*), Cancelaria de Stat comunică următoarele.

Actualizarea Legii nr. 338/1994 privind drepturile copilului este oportună și necesară, în condițiile dezvoltării permanente a intervențiilor autorităților statului în acest domeniu și, subsecvent, a intensificării și diversificării măsurilor și instrumentelor de asigurare a drepturilor copilului.

În același timp, deși art. 1 din proiect, care definește obiectul de reglementare a legii, prevede că actul respectiv stabilește *drepturile fundamentale ale copilului, măsurile asigurării drepturilor copilului, atribuțiile autorităților publice centrale și locale și interacțiunea autorităților în procesul de asigurare și respectare a drepturilor copilului*, constatăm că majoritatea prevederilor actului legislativ în cauză se limitează la enumerarea *drepturilor fundamentale* care sunt stabilite deja în Legea supremă a țării și la obligațiunea statului de a asigura un anumit drept al copilului, într-un format similar celui din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, fără a conține prevederi normative clare privind mecanismele și măsurile aplicate de stat, prin intermediul autorităților sale competente, pentru asigurarea fiecărui drept în parte. Cu referire la „*atribuțiile autorităților publice centrale și locale*” acestea sunt menționate sporadic, fără a fi specificate autoritățile împuternicite cu respectivele competențe, fapt ce dă normei un caracter mult prea general și declarativ, iar în partea ce ține de „*interacțiunea autorităților în procesul de asigurare și respectare a drepturilor copilului*”, aceste aspecte, de asemenea, nu și-au găsit reflectare în proiectul supus avizării, deși, în realitate, atare mecanisme de interacțiune sunt reglementate și aplicate în multe situații. În acest sens, poate fi menționat mecanismul național de interacțiune între autorități în vederea asigurării implementării Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, cu implicarea Consiliului național pentru drepturile copilului și a Consiliilor teritoriale, a Consiliului de Egalitate cu atribuțiile specifice domeniului, a Avocatului Poporului pentru protecția copilului etc.

Prin urmare, având în vedere că actul legislativ privind drepturile copilului nu poate conține doar norme generale (*a se vedea art. 9 alin. (2); art. 11 alin. (1) și (4); art. 12 alin. (3); art. 14 alin. (1)-(3); art. 17 alin. (3); art. 18 alin. (2); art. 19 alin.*

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

Fax:
+ 373 22 242 696

E-mail:
cancelaria@gov.md

(3); art. 20 alin. (2); art. 21 alin. (3); art. 23 alin. (3); art. 25 alin (3); art. 31 alin. (2)), aceasta, în virtutea interesului suprem al beneficiarilor legii - copiii, declarat inclusiv în prevederile prezentului proiect de lege, urmează a fi definite clar, fără echivoc, cu stabilirea competențelor, atribuțiilor și responsabilităților autorităților și/sau persoanelor responsabile, astfel încât reglementările respective să întrunească cerințele de calitate a normelor juridice, să poată fi clare, previzibile și accesibile pentru toți subiecții acestor relații juridice, atât pentru entitățile responsabile, cât și pentru beneficiari.

Aceeași obiecție este valabilă și în raport cu prevederile art. 7 alin. (4) și art. 8 alin. (3), or, fără reglementarea procedurii privind restabilirea identității copilului și, respectiv, cea privind recuperarea prejudiciului sau, eventual, fără stabilirea autorității publice responsabile de reglementarea acestor relații juridice, prevederile în cauză vor rămâne a fi declarative.

De asemenea, în cazul în care unele relații juridice la care se face referire în proiect sunt reglementate în alte acte normative, este recomandabilă utilizarea normelor de trimitere la actul legislativ corespunzător.

La art. 16 alin. (2) se propune reformularea prevederii după cum urmează: „Prin autoritățile și instituțiile sale în domeniul educației, statul asigură dreptul copilului la educație, inclusiv prin măsuri ce vor:...”

La art. 22, se consideră judicios de a menționa angajamentul statului de a întreprinde măsurile necesare continuării dezinstituționalizării copiilor cu dizabilități, inclusiv prin activități intersectoriale de prevenire a riscurilor de plasare a copiilor în instituții de tip rezidențial, acțiuni orientate pentru susținerea familiilor copiilor cu dizabilități, precum și dezvoltarea serviciilor alternative pentru susținerea acestora.

Suplimentar, în conformitate cu pct. 9 subpct. 6) din anexa nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 338/2023 cu privire la Consiliul național pentru drepturile copilului, se recomandă implicarea membrilor acestuia în procesul de elaborare a proiectului de lege privind drepturile copilului.

Secretar general al Guvernului

/semnat electronic/

Artur MIJA

Digitally signed by Mija Artur
Date: 2023.09.01 08:14:48 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

*Ex. Natalia Postică,
tel. 022 250 364*

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

---

nr. 24-78- 10145

Chișinău

22 septembrie 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ref. la nr. 12/3618 din 14.09.2023

Cancelaria de Stat a examinat repetat proiectul definitivat al Hotărârii Guvernului *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului*, înregistrat cu număr unic 693/MMPS/2023, elaborat de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale și, în limita competențelor funcționale, comunică susținerea proiectului și lipsa de propuneri și obiecții.

**Secretar de stat
al Cancelariei de Stat**

/semnat electronic/

Digitally signed by Calinici Ana
Date: 2023.09.25 08:00:14 MSK
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ana CALINICI

*Ex. Natalia Postică,
tel. 022 250 364*

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

Fax:
+ 373 22 242 696

E-mail:
cancelaria@gov.md

**Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova**

MD-2033, mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1
+373 (0) 22 25 01 34 +373 (0) 22 23 35 60

**Ministry of Education and Research of
the Republic of Moldova**

MD-2033, Chișinău, 1, Piața Marii Adunări Naționale
+373 (0) 22 25 01 34 +373 (0) 22 23 35 60

Nr. 04-09/4806 din 22.09.2023
La nr. 12/3618 din 14.09.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

MD 2009, mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri 1

Ministerul Educației și Cercetării a reexaminat și susține, fără obiecții și propuneri, proiectul definitivat al hotărârii Guvernului *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului*, înregistrat cu **număr unic 693/MMPS/2023**).

Secretar general

N. V. — **Nadejda VELIȘCO**

**Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova**

MD-2033, mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1
+373 (0) 22 25 01 34 +373 (0) 22 23 35 60

**Ministry of Education and Research of
the Republic of Moldova**

MD-2033, Chișinău, 1, Piața Marii Adunări Naționale
+373 (0) 22 25 01 34 +373 (0) 22 23 35 60

Nr. 07-09/ 4475 din 11.09.2023

La nr. 18-69-8615 din 14.08.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Educației și Cercetării a examinat proiectul de Hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (**nr. unic 693/MMPS/2023**) și, în limitele competenței funcționale, informează despre susținerea acestuia cu următoarele sugestii.

Se propune ca la articolul 16 „Dreptul la educație” să se regăsească expres referirea la „educația incluzivă” și „cerințe educaționale speciale”, concepte care sunt incluse în Codul Educației al Republicii Moldova nr.152/2014 și care reflectă abordarea sistemului educațional asupra acestui subiect.

Totodată, se recomandă completarea art.11 din proiect, colateral cu dreptul la opinie cu dreptul copilului de a participa în procesul de luare a deciziilor. Menționăm că participarea copiilor/elevilor/studentilor în procesul decizional al instituției de învățământ este reflectat în Codul educației și presupune un conținut mai larg decât dreptul la opinie.

Secretar General

Nadejda VELIȘCO

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 15/3100 din 28 august 2023
La nr. 18-69-8615 din 14 august 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Copie: Cancelaria de Stat

Prin prezenta, urmare a examinării proiectului de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023), autor – Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, își exprimă avizul pozitiv, cu unele propuneri de ajustare:

- la Capitolul II **Drepturile fundamentale ale copilului**: de introdus un articol nou **”Dreptul la sănătate”**, cu următorul cuprins:

”(1) Statul asigură dreptul copilului de a beneficia de cele mai înalte standarde posibile de tratament, recuperare și profilaxie a bolilor, pentru a atinge cea mai bună stare de sănătate, cu respectarea interesului suprem al copilului.

(2) Accesul prioritar al copiilor la asistență medicală, la toate nivelurile de asistență medicală, este garantat de stat.

(3) Statul, prin intermediul politicilor sale, asigură adoptarea, în condițiile legii, a tuturor măsurilor necesare pentru:

- a) prevenirea și reducerea mortalității infantile și a mortalității copiilor cu vârsta de până la 5 ani;
- b) asigurarea și dezvoltarea serviciilor medicale primare și comunitare pentru copii;
- c) asigurarea gravidelor în perioada pre- și postnatală cu supraveghere și asistență medicală calitativă și gratuită;
- d) dezvoltarea de programe și acțiuni pentru ocrotirea sănătății și de prevenire a bolilor, inclusiv prin imunizări, de informare și asistență a părinților referitor la sănătate copiilor.”

- alin. (5) din art. 6, a fi transferate la art. 31;

- la art. 19, alin. (2) – cuvintele ”creșterea și dezvoltarea copilului” a fi înlocuite cu cuvintele ”creșterea, educarea și întreținerea copilului”;

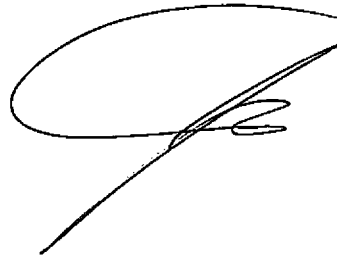
- la art. 21, alin. (3) - substituirea cuvântului ”asigurare”, cu cuvântul ”protecție”;

- la art. 22, alin. (3) - de expus într-o nouă redacție: ”(3) Statul va asigura promovarea schimbului de informații în domeniul profilaxiei și tratamentului, dezvoltării psihice și fizice a copiilor cu dizabilități, inclusiv prin difuzarea informațiilor privind metodele de recuperare, serviciile de educare și formare

profesională, și accesul la aceste date, în scopul consolidării capacităților copiilor cu dizabilități”.

Concomitent, proiectul de lege respectiv urmează a fi revizuit sub aspectul excluderii curenților de tehnică legislativă în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

Secretar de stat

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, sweeping loop followed by several smaller, more intricate strokes.

Ion PRISĂCARU

Ex. Lilia Oleinic,
Tel. 022268826

str. Vasile Alecsandri 2, MD-2009, mun. Chișinău
Tel. +373 22 268 818; e-mail: secretariat@ms.gov.md
www.ms.gov.md

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 15/3882 din 21.09.23
la nr. 12/3618 din 14.09.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Copie: Cancelaria de Stat

Prin prezenta, Ministerul Sănătății informează că, a examinat repetat proiectul de Hotărâre *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului*, înregistrat cu numărul unic 693/MMPS/2023, și comunică că, propunerile prezentate în procesul de consultare au fost luate în considerare de autorul proiectului, în acest context, informăm despre susținerea acestuia și menționăm lipsa de propuneri și obiecții.

Secretar de stat

Ion PRISĂCARU

Ex. Dorina Savoschin
tel. 022 26 21 03

MINISTERUL APĂRĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

șoseaua Hîncești, 84, MD-2021, mun. Chișinău
Tel. +373 22 25-20-70; Fax. +373 25-22-93
e-mail: cancelariama@army.gov.md; web: www.army.md

Nr. 11/120 din 22.08.202
La nr. 18-69-8615 din 14 august 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Apărării a examinat proiectul de hotărâre *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023)* și, în limita competenței funcționale, comunică despre lipsa de propuneri și obiecții pe marginea acestuia.

Secretar general al ministerului

Digitally signed by Cutie Igor
Date: 2023.08.23 08:56:09 EEST
E-mail: MoldSign Signature
Location: Moldova

Igor CUTIE

Ex.: S. Babără
tel.: 022 25-24-53
e-mail: sorin.babara@army.md

MINISTERUL APĂRĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

șoseaua Hîncești, 84, MD-2021, mun.Chișinău
Tel. +373 22 25-20-70; Fax. +373 25-22-93
e-mail: cancelariama@army.gov.md; web: www.army.md

Nr. 11/1325 din 19.09.2023
La nr. 12/3618 din 14 septembrie 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Apărării a examinat repetat proiectul de hotărâre de Guvern *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023)* și în limita competenței funcționale, comunică despre lipsa de propuneri și obiecții pe marginea acestuia.

**Secretar general
al ministerului**

Digitally signed by Cutie Igor
Date: 2023.09.20 07:41:41 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Igor CUTIE

*Ex.: S. Babără
tel.: 022 25-24-53
e-mail: sorin.babara@army.md*

Document semnat electronic în conformitate cu Legea nr. 124 din 19.05.2022. Verificarea semnăturii poate fi realizată la adresa: <https://msign.gov.md>

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE ȘI INTEGRĂRII EUROPENE
AL REPUBLICII MOLDOVA

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND EUROPEAN INTEGRATION
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Str. 31 August 1989 80, MD-2012 Chișinău • Tel: (373 22) 578205 • Fax: (373 22) 232302 • <http://www.mfa.gov.md>

Nr. DI/3/041-9916 din 29 august 2023

La nr. 18-69-8615 din 14 august 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a examinat proiectul Hotărârii Guvernului *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023)* și, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa de obiecții și propuneri.

Digitally signed by Mîțu Mihail
Date: 2023.08.29 10:43:13 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Mihai MÎȚU
Secretar General

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE ȘI INTEGRĂRII EUROPENE
AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND EUROPEAN INTEGRATION
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Str. 31 August 1989 80, MD-2012 Chișinău • Tel: (373 22) 578205 • Fax: (373 22) 232302 • <http://www.mfa.gov.md>

Nr. DI/3/041-10771 din 18 septembrie 2023
La nr. 12/3618 din 14 septembrie 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a examinat repetat proiectul Hotărârii Guvernului *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023)* și, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa de obiecții, reiterând astfel poziția expusă prin avizul nr. DI/3/041-9916 din 29 august 2023.

Digitally signed by Mișu Mihail
Date: 2023.09.18 15:09:57 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Mihai MÎȚU
Secretar General

Nr. 38/3931 din 28 august 2023

La nr. 18-69-8615 din 14 august 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

copie: **Cancelaria de Stat**

Ministerul Afacerilor Interne a examinat proiectul de hotărâre a Guvernului *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023)*, autor – **Ministerul Muncii și Protecției Sociale** și, comunică despre susținerea poziției autorului, vis-a-vis de proiectul actului normativ supus avizării, înaintând în acest sens următoarele obiecții, propuneri și recomandări.

La proiectul de lege:

1. La art. 3, noțiunea „copil”, se denotă faptul că, potrivit art. 26 alin. (2) și (3) din Codul civil nr.1107/2002, minorul dobândește prin căsătorie capacitate deplină de exercițiu. Desfacerea căsătoriei nu afectează capacitatea deplină de exercițiu a minorului. În cazul declarării nulității căsătoriei, instanța de judecată îl poate lipsi pe soțul minor de capacitatea deplină de exercițiu din momentul stabilit de ea.

Astfel, minorul care a atins vârsta de 16 ani, poate fi recunoscut ca având capacitate de exercițiu deplină dacă lucrează în baza unui contract de muncă sau, cu încuviințarea părinților sau a reprezentantului legal, practică activitate de întreprinzător. Atribuirea capacității depline de exercițiu unui minor (emancipare) se efectuează prin hotărâre a autorității tutelare, cu încuviințarea ambilor părinți sau a reprezentantului legal, iar în lipsa unei astfel de încuviințări, prin hotărâre judecătorească.

În consecință, se recomandă revizuirea textului „și nu are capacitate de exercițiu deplină”, or legiuitorul a atribuit capacitatea deplină de exercițiu, inclusiv și copilului care nu au împlinit vârsta de 18 ani.

2. Se propune comasarea art. 8 și art. 23 din proiectul supus avizării, într-un singur articol, întrucât se urmărește același obiect de reglementare.

3. La art. 14 alin. (3), textul „Statul se va asigura, prin elaborarea de principii corespunzătoare, destinate protejării copilului împotriva informațiilor și materialelor care contravin interesului superior al acestuia” este ambiguu, motiv pentru care, se propune revizuirea cuprinsului normativ al acestuia.

În special, se va revizui afirmația potrivit căreia „statul va asigura protecția copilului prin...elaborarea principiilor corespunzătoare”, întrucât, norma enunțată de autor se consideră improprie obiectului de reglementare la articolul prenotat.

4. La art.17 „dreptul la muncă, se propune utilizarea terminologiei instituită în Codul muncii nr.154/2003, or reglementările speciale în domeniul raporturilor de muncă sunt reglementate *a priori* în Codul enunțat.

Astfel, art. 5 lit. a) și art. 6 din Codul muncii prevăd „dreptul la munca liberă aleasă și acceptată, sau „libertatea muncii”, racordat la prevederile art. 255 din același Cod, ce vizează lucrările la care este interzisă utilizarea muncii persoanelor în vârstă de până la 18 ani.

De asemenea, se propune revizuirea termenilor „muncă degradantă” și „muncă nenormată”, întrucât legislația muncii nu reglementează așa categorii de muncă.

În atare circumstanțe, se propune revizuirea terminologiei utilizate în proiectul de lege în vederea excluderii interpretării dualiste și asigurarea accesibilității/clarității normei de drept.

5. Subsecvent se remarcă că, autorul proiectului, în text, utilizează sintagma „conform legislației” sau în „conformitate cu legislația”, însă pentru expunerea clară și accesibilă a normei de drept se consideră judicios utilizarea trimiterilor la acte normative, în conformitate cu prevederile art. 55 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

6. Având în vedere faptul că, proiectul supus avizării reglementează și unele îngrădiri (limitări) ale drepturilor (spre exemplu: art. 12 alin. (3), art. 13 alin. (5) etc.), respectiv, reieșind din faptul că regimul juridic al persoanei cuprinde anumite drepturi și obligații, se recomandă autorului proiectului a reglementa un compartiment, ce vizează „obligațiile copilului”. Mai mult, cadrul normativ național indică expres obligațiile subiectului de drept, care nemijlocit se aplică și în privința minorului/copilului, acesta fiind același subiect de drept cu drepturi și obligații.

În această ordine de idei, se reliefează reglementările prevăzute la art. 9 alin. (2) din Codul muncii nr.154/2003 „*obligațiile salariatului*”, art. 137 „*Obligațiile elevilor și studenților*” din Codul educației nr.152/2014, obligațiile din raporturile civile reglementate de Codul civil nr.1107/2002, etc.

Este de menționat că, Legea nr. 338/1994 privind drepturile copilului care urmează să fie abrogată (art. 35 alin. (2) din proiect) reglementează la art. 14 „obligațiile copilului”. Respectiv, în Nota informativă la proiect, nu sunt formulate argumente, care ar justifica necesitatea excluderii unor astfel de prevederi.

La proiectul notei informative:

7. În Nota informativă la proiect, lipsește justificarea necesității intrării în vigoare a actului normativ la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova or, în conformitate cu art. 56 alin. (3) din Lege nr. 100/2017, intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea

angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea-unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.

8. Consecvent, proiectul se va revizui prin prisma art. 54 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, potrivit căruia, conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație.

Secretar de stat

Daniella MISAIL-NICHITIN

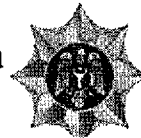
Digitally signed by Misail-Nichitin Daniella
Date: 2023.08.28 17:11:45 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

✉: Ghenadie Neamțu
✉: ghenadie.neamtu@mai.gov.md
☎: +373 22 255 624

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 75 tel. (373-22) 255-830, fax. (373-22) 255-236 email: mai@mai.gov.md
www.mai.gov.md c/d 210105010370133, Ministerul Finanțelor, Trezoreria de Stat IDNO 1006601000130

Nr. 38/4284 din 21 septembrie 2023

La nr. 12/3648 din 14 septembrie 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Copie: **Cancelaria de Stat**

Ministerul Afacerilor Interne, a examinat repetat proiectul de hotărâre a Guvernului *pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023)*, autor – **Ministerul Muncii și Protecției Sociale** și, reieșind din considerentul că, propunerile Ministerului Afacerilor Interne, formulate la prima etapă de avizare prin avizul nr. 38/3931 din 28 august 2023, au fost acceptate de către autorul proiectului, iar cele neacceptate au fost argumentate concludent, Ministerul susține proiectul înaintat spre reavizare și notifică lipsa de obiecții și propuneri.

Secretar de stat

Digitally signed by Misail-Nichitin Daniella
Date: 2023.09.21 18:28:09 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Daniella MISAIL-NICHITIN

✉: Ghenadie Neamțu

✉: ghenadie.neamtu@mai.gov.md

☎: +373 22 255 624

Document semnat electronic în conformitate cu Legea nr. 91/2014.
Verificarea semnăturii poate fi realizată la adresa: <https://msign.gov.md>.

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

28.08.2023 nr. 07/2- 03/136

La nr. 18-69-8615 din 14.08.2023

Referitor la proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului
de lege privind drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023)

Ministerul Muncii și Protecției Sociale
e-mail: secretariat@social.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
e-mail: cancelaria@gov.md

La indicația Cancelariei de Stat nr.18-69-8615 din 14 august 2023, Ministerul
Finanțelor a examinat proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind
drepturile copilului (număr unic 693/MMPS/2023), și în limitele competențelor
funcționale comunică următoarele.

Proiectul de lege în cauză a fost elaborat în scopul racordării prevederilor Legii nr.
338/1994 privind drepturile copilului la prevederile Convenției ONU cu privire la
drepturile copilului, fiind introduse prevederi cu referire la principalele definiții din
domeniul protecției copilului, elucidarea principiilor de asigurare a drepturilor copilului,
etc.

Totodată, conform prevederilor proiectului de hotărâre, statul va asigura reintegrarea
copilului în familia sa și în cazul în care aceasta contravine interesului superior al copilului,
va întreprinde toate măsurile pentru a-i oferi o formă de protecție alternativă familiei,
dezvoltând în acest sens diverse tipuri de plasament, conform prevederilor legislației și va
*întreprinde măsuri de asigurare socială specială pentru copiii lipsiți de mediul familial și
plasați în diverse forme de plasament.*

În acest context, considerăm oportun completarea Notei informative cu impactul
financiar asupra bugetului și sursa de acoperire a acestuia în conformitate cu prevederile
art.30 alin (1) lit. e) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, or să fie invocate
explicit argumentele care sprijină afirmatia conform căreia proiectul nu are impact bugetar.

Secretar general al ministerului

Date: 2023.08.30 17:10:51 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dina ROȘCA

Executor: Rodica Sluhinscaia
tel.: 022-262608
e-mail: rodica.sluhinscaia@mf.gov.md

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

21.09.2023 nr. 07/2-17/728

La nr. 12/3618 din 14.09.2023

*Referitor la avizarea repetată a proiectului
de hotărâre pentru aprobarea proiectului
de lege privind drepturile copilului
(număr unic 693/MMPS/2023)*

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

e-mail: secretariat@social.gov.md

La solicitarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr. 12/3618 din 14.09.2023, Ministerul Finanțelor a examinat repetat *proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului* (număr unic 693/MMPS/2023), și în limitele competențelor comunică lipsa obiecțiilor.

Secretar general al ministerului

Digitally signed by Roșca Dina
Date: 2023.09.25 18:00:11 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dina ROȘCA

*Executor: Rodica Sluhinscaia
tel.: 022-262608
e-mail: rodica.sluhinscaia@mf.gov.md:*

22 august

La Nr.

Nr. 04-3/45-209

din

Domnului **Alexei BUZU**,
Ministrul Muncii și Protecției Sociale
secretariat@social.gov.md
copie: cancelaria@gov.md

Opinie

la proiectul de hotărâre pentru aprobarea
proiectului de lege privind drepturile copilului
(număr unic 693/MMPS/2023)

În rezultatul analizei proiectului de lege privind drepturile copilului în raport cu sugestiile scrise prezentate în cadrul grupului de lucru pentru elaborarea proiectului, s-a constatat că doar unele au fost transpuse în varianta expeditată autorităților publice pentru avizare.

Valoarea juridică a proiectului noii legi este cu atât mai pronunțată, cu cât vizează copiii care, în temeiul Constituției Republicii Moldova, beneficiază de ocrotire specială și un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.

În textul ce urmează sunt enumerate repetat sugestiile pe care le credem valabile și semnificative pentru proiect:

1. Considerăm că ar fi oportun să fie prevăzute expres în art. 2 criteriile de orientare sexuală și identitate de gen, acestea fiind deseori motive de discriminare a adolescenților. Menționăm că ele au fost introduse drept criterii protejate în Legea 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.

2. Apreciem prevederile articolului 11 privind dreptul la opinie. Suplimentar, găsim necesară o referire clară la dreptul copiilor la *participarea în treburile publice și la luarea deciziilor politice* (a se vedea Rezoluția 2414 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei¹).

Mai considerăm necesar un articol privind *împuternicirea și protecția copiilor apărători ai drepturilor omului* (CADO) - acei copii care apără nu doar drepturile lor, ci și ale altora (a se vedea Raportul de rezultat al Zilei Discuțiilor

¹ <https://pace.coe.int/en/files/29686/html>

Generale din 2018 a Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului² și Declarația Rețelei Europene a Ombudsmanilor pentru Copii din aprilie curent³). Acest articol ar urma să stea la baza unui capitol dedicat CADO din o ulterioară Lege privind apărătorii drepturilor omului (ADO). Articolul, detaliat ulterior în lege, în concordanță cu obligațiile internaționale, ar trebui să aibă următoarele caracteristici:

- Fără vârstă minimă;
- Se aplică tuturor copiilor;
- Interesul superior este o considerație principală;
- Include dreptul de a fi ascultat;
- Drepturile și îndatoririle reprezentanților/responsabililor legali sunt incluse;
- Furnizarea de sprijin adecvat vârstei CADO și reprezentanților/responsabililor legali;

3. Propunem redenumirea art. 15 în *Dreptul la asociere și întrunire pașnică* și completarea articolului cu alineatul (3) cu următorul conținut: *Copii au dreptul la întruniri pașnice.*

Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (CDC) prevede la art. 15 libertatea de asociere și libertatea de întrunire pașnică. Ulterior, se impune modificarea art. 6 din Legea privind întrunirile nr. 26/2008, care limitează acest drept copiilor.

De asemenea, sugerăm substituirea termenului *politică* din cuprinsul alin. (2) art. 15 cu sintagma *partidelor politice*, pentru că sensul sintagmei *activitate politică* (după cum figurează în proiect) este unul îngust și ar putea da naștere la interpretări ce ar limita exercitarea drepturilor civile și politice ale copiilor. Este importantă împuternicirea copiilor să participe în activitatea politică atunci când ei sunt interesați;

4. În cazul art. 32 optăm pentru reformularea alin. (2) în acest fel: *Dacă acordul internațional la care Republica Moldova este parte conține prevederi mai favorabile decât cele din prezenta lege, se aplică normele acordului internațional.* Aici subliniem necesitatea ca normele internaționale să fie nu numai *alte*, dar *favorabile*, pentru că orice măsură întreprinsă de actorii statali trebuie să

²https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/CRC/Discussions/2018/crc_dgd_2018_outcomereport_en.pdf

³ <https://enoc.eu/wp-content/uploads/ENOC-ad-hoc-statement-on-Children-Human-Rights-Defenders-FV.pdf>

urmărească interesul superior al copilului. Această formulare este în concordanță cu art. 41 al CDC „Nimic din prezenta Convenție nu va afecta prevederile mai favorabile pentru realizarea drepturilor copilului care pot figura:

a) în legislația unui stat parte

sau

b) în dreptul internațional în vigoare pentru acest stat”.

În același sens trebuie interpretat și art. 4 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, care prevede prioritatea reglementărilor internaționale în cazul neconcordanței între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile interne.

5. Atestăm că dreptul copilului la protecție împotriva oricărei forme de violență, la fel și măsurile ce cad în sarcina statului, sunt prevăzute în două articole – 8 și 23. Suntem de părere că ar fi oportună comasarea acestor două articole în unul singur pentru concizie și claritate. De asemenea, pentru a evita ulterioare confuzii, considerăm necesară uniformizarea referirii la formele de violență în întreg proiectul legii.

Finalmente, insistăm ca sugestiile expuse să fie preluate în textul final al proiectului de lege pentru a asigura cel mai înalt nivel de împuternicire și protecție copiilor, după cum dictează standardele internaționale din domeniu.

Cu respect,

Digitally signed by Coroi Vasile
Date: 2023.08.21 17:30:01 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vasile COROI,
Avocatul Poporului
pentru drepturile copilului

Ex. Liudmila Zarișneac
tel.: 060002681

21 septembrie 2023

Nr.04-3/48-2305

La Nr.

din

Domnului **Alexei BUZU**,
Ministrul Muncii și Protecției Sociale
secretariat@social.gov.md

Opinie repetată

la proiectul de hotărâre pentru aprobarea
proiectului de lege privind drepturile copilului
(număr unic 693/MMPS/2023)

Examinând repetat proiectul de Lege privind drepturile copilului, Ombudsmanul copilului a apreciat faptul transpunerii în proiectul definitivat a sugestiilor expuse în opinia anterioară.

La 28 august 2023, ulterior precedentei avizări a proiectului noii Legi cu privire la drepturile copilului, Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului a emis Comentariul General nr. 26 cu privire la drepturile copilului și mediul înconjurător, cu accent deosebit pe schimbarea climatică. Prin acest Comentariu General, Comitetul constată că „Copiii au dreptul la un mediu curat, sănătos și durabil. Acest drept este implicit în Convenție și este direct legat, în special, de drepturile la viață, supraviețuire și dezvoltare, în temeiul articolului 6, la cel mai înalt standard de sănătate posibil, inclusiv luând în considerare pericolele și riscurile poluării mediului, în temeiul articolului 24, la un nivel de trai adecvat, în temeiul articolului 27, și la educație, în condițiile articolului 28, inclusiv dezvoltarea respectului pentru mediul natural, în temeiul articolului 29.”

Totodată, Comentariul General prevede că „Statele ar trebui să includă dreptul copiilor la un mediu curat, sănătos și durabil în legislația lor națională și să ia măsuri adecvate pentru a-l pune în aplicare, [...]. Acest drept ar trebui să fie integrat în toate deciziile și măsurile referitoare la copii, inclusiv politicile legate de educație, petrecere a timpului liber, joc, acces la spații verzi, protecția copilului, sănătatea și migrația copiilor și cadrul normativ național pentru punerea în aplicare a Convenției.”

Urmare a recomandărilor Comitetului pentru Drepturile Copilului din Comentariul General sus-menționat, considerăm că elaborarea unei noi Legi cu privire la drepturile copilului constituie o oportunitate excelentă pentru statul

AVOCATUL
POPORULUI
OMBUDSMAN

Republica Moldova de a recunoaște acest drept copiilor din jurisdicția sa și de a-și asuma obligațiile aferente realizării acestuia.

Cu respect,

Coroi V

Vasile COROI,
Avocatul Poporului pentru drepturile copilului

Ex. Liudmila Zarișneac
tel.: 060002681

consiliul pentru egalitate
совет по равенству
equality council

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 180, of. 404,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova / Republic of Moldova
бул. Штефан чел Маре 180, оф. 404,
MD-2004, Кишинёв, Республика Молдова
+373 22 212 817; info@egalitate.md; www.egalitate.md

Nr. 04/1047 din 22.08.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale
secretariat@social.gov.md

Dnei Anastasia Gruzin
anastasia.gruzin@social.gov.md

Consiliul pentru egalitate (Consiliul), în temeiul art. 12 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 21 lit. b) al Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, a luat act de consultările publice pe marginea proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului și comunică următoarele.

Consiliul reține că art. 2 al proiectului enunțat prevede: "În condițiile prezentei legi, copiii beneficiază de protecție fără nicio discriminare, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, de cetățenie, apartenența etnică sau originea socială, de statutul obținut prin naștere, de situația materială, de gradul și tipul de dizabilitate, de aspectele specifice de creștere și educație a copiilor, a părinților lor, reprezentanților legali ori responsabililor legali ai acestora, de locul aflării lor (familie, instituție educațională, serviciu social, instituție medicală, comunitate etc.)". În acest sens, Consiliul notează că lista criteriilor protejate de discriminare este una exhaustivă și nu permite protecția copiilor împotriva discriminării în baza altor criterii în afară de cele enumerate expres în textul normei.

În această privință, atragem atenția asupra faptului că Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității prevede la art. 2 alin. (1) că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, origine națională, etnică și socială, statut social, cetățenie, limbă, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen, statut matrimonial, orientare sexuală, dizabilitate, stare de sănătate, statut HIV, opinie, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu.

De asemenea, art. 14 al Convenției Europene a Drepturilor Omului stipulează că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Din aceste considerente, Consiliul recomandă completarea art. 2 din proiectul de lege cu sintagma „sau orice alt criteriu”, pentru a asigura o listă deschisă de criterii în care ar putea fi încadrate și alte situații în baza cărora va fi asigurată protecția copiilor împotriva discriminării.

Președinte

Digitally signed by Feldman Ian
Date: 2023.08.22 16:24:17 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ian FELDMAN

Ex.: Adelina Marian
022 922 147

consiliul pentru egalitate
совет по равенству
equality council

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 180, of. 404,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova / Republic of Moldova
бул. Штефан чел Маре 180, оф. 404,
MD-2004, Кишинев, Республика Молдова
+373 22 212 817; info@egalitate.md; www.egalitate.md

Nr. 04/1233 din 25.09.2023

La nr. 12/3618 din 14.09.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

secretariat@social.gov.md

anastasia.gruzin@social.gov.md

Consiliul pentru egalitate (Consiliul), în temeiul art. 12 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 21 lit. a) și b) a Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, a examinat proiectul definitivat al Hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului și comunică lipsa de propuneri sau obiecții.

Secretar general

Digitally signed by Bulmaga Olga
Date: 2023.09.25 16:15:16 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Olga BULMAGA

REPUBLICA MOLDOVA
COALIȚIA „VOCEA ROMILOR”

Mun. Chișinău, str. Burebista 78
Tel. 0691 62 200 E-mail: vocearomilor@gmail.com

Nr. 3 din 17.08.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Doamna Anastasia GRUZIN, Șef adjunct, Direcția politici de protecție a drepturilor copilului și familiilor cu copil

E-mail: anastasia.gruzin@social.gov.md secretariat@social.gov.md

AVIZUL

Coaliției „Vocea Romilor” din Republica Moldova privind elaborarea propunerilor de îmbunătățire a proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de Lege privind Drepturile Copilului¹ – în contextul plasării documentului spre Consultare publică pe Platforma online particip.gov.md de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale

---

¹<https://particip.gov.md/ro/document/stages/se-plaseaza-spre-consultare-publica-proiectul-hotararii-guvernului-pentru-aprobarea-proiectului-de-lege-privind-drepturile-copilului/10976>

Nr. crt.	Compartimentul	Modificarea propusă CVR	Argumentarea CVR
1.	Articolul 3. Noțiuni principale / Domeniile bunăstării copilului	La Compartimentul „Domeniile bunăstării copilului” – se propune a fi adăugat domeniul: „i) locuință – asigurarea unui acces la condiții de trai locative decente: cameră separată pentru fiecare copil (vârsta 10 – 17 ani); conectarea la surse de apă potabilă, canalizare, energie electrică; asigurarea încălzirii pentru perioada rece a anului” k) alimentare – satisfacerea necesității copilului la o alimentație sănătoasă, bogată în calorii.	În lipsa asigurării „accesului copiilor la condiții de trai decente și alimentație sănătoasă” – celelalte domenii ale <i>Bunăstării copilului (a–h)</i> devin nefuncționale. În prezent, în Republica Moldova, sunt atestate și sunt vizibile cazuri multiple, unde copiii de etnie Romă (comunitate etnică cu profil social complex de vulnerabilitate) – locuiesc într-un mediu needucogen, lipsit de bunăstare: cu spații locative supra-aglomerate, fără a beneficia de condiții de trai decente și de cel puțin o masă caldă pe parcursul unei zile ² .
2.	Articolul 9. Dreptul copilului la un mod de trai decent (1)	Sintagma „Statul garantează dreptul copilului la o viață și un trai decent” – se propune a fi specificată.	În lipsa prevederilor legale, care să specifice elementele constitutive ale sintagmei binare „traiul decent” – aceasta devine o expresie morală abstractă și nu poate fi quantificată sub aspect legal (în baza unui act normativ). În prezent, în Republica Moldova, este atestată inegalitatea socială vizibilă, ce provoacă separarea copiilor în 2 grupuri sociale distincte: copii care „beneficiază de un trai decent” și copiii care „supraviețuiesc, în condiții de trai indecente”, care nu poate fi diminuată, din cauza surselor bugetare limitate garantate de stat și potențialului educațional/financiar redus al părinților. De exemplu, din perspectiva locativă, copiii care locuiesc în spații supra-aglomerate (mai mult de 2 copii într-o cameră, împreună cu persoanele adulte) – sunt victime sociale ale unui trai indecent (obscen) într-un mediu needucogen. Totodată, sintagma „Statul garantează dreptul copilului la o viață și...” – se propune a fi modificată prin: „Statul garantează dreptul copilului la viață și...”.

² Filmul documentar „O sărăcie de milioane” / Pur și Simplu / Radio Europa Liberă Moldova, 07.04.2021. Link: <https://www.youtube.com/watch?v=tey0f3jshvg>

			Statul poate să garanteze dreptul copilului la viață; expresia binară de categorie numerică „o viață” sau „două vieți” – devine irelevantă sub aspect biologic.
3.	Articolul 9. Dreptul copilului la un mod de trai decent (2)	Sintagma „Reprezentantului legal/responsabilului legal le revine responsabilitatea de a asigura cele mai bune condiții de viață necesare creșterii și dezvoltării copiilor” – se propune a fi specificată.	În lipsa prevederilor legale, care să specifice elementele constitutive ale sintagmei superlative „cele mai bune condiții de viață necesare creșterii și dezvoltării copiilor” – aceasta devine o expresie morală abstractă și nu poate fi quantificată sub aspect legal (în baza unui act normativ).
4.	Articolul 16. Dreptul la educație (2a)	Sintagma „În asigurarea dreptului la educație, Statul este obligat să întreprindă măsuri pentru a facilita accesul copiilor la educația preșcolară și a asigura învățământul general obligatoriu și gratuit pentru toți copiii” – se propune a fi modificată cu: „În asigurarea dreptului la educație, Statul este obligat să întreprindă măsuri pertinente fixate spre realizarea accesului de calitate a tuturor copiilor la educația preșcolară și învățământul general obligatoriu și gratuit”.	<p>Modificarea propusă este convergentă cu dificultățile atestate în ultimii ani, în procesul de școlarizare al copiilor de etnie Romă în Instituțiile de Învățământ General – focusate pe 3 nivele educaționale: educație timpurie, educație primară, educație secundară (ciclul I – gimnazial).</p> <p>1. Raportul privind cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova (Chișinău: GIZ Moldova, 2021³)</p> <p><i>Rata incluziunii copiilor de etnie Romă la nivelul educational preșcolar, primar și secundar – anul de studii 2020-2021</i></p> <p>a. Rata incluziunii copiilor de etnie Romă la nivelul educational preșcolar (conform datelor furnizate de Autoritățile Publice Locale în anul 2021):</p> <p>a-1. Numărul total al copiilor romi (vârsta 0-6 ani) – 2162⁴;</p> <p>a-2. Numărul total al copiilor romi integrați în circuitul educațional preșcolar (Educație timpurie / Grădinițe de copii) – 637⁵;</p> <p>a-3. Rata incluziunii educaționale a copiilor romi la nivelul educational preșcolar: $637 / 2162 = 29,5 \%$.</p>

³ https://mecc.gov.md/sites/default/files/final_raport_privind_cartografierea_localitatilor_dens_populate_de_romi.pdf

⁴ *Raportul privind cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova*. Chișinău: GIZ Moldova, 2021, **Anexa 5 (Partea I)** – p. 45.

Link: https://mecc.gov.md/sites/default/files/final_raport_privind_cartografierea_localitatilor_dens_populate_de_romi.pdf

⁵ *Ibidem, Anexa 5 (Partea II)* – p. 51.

Link: https://mecc.gov.md/sites/default/files/final_raport_privind_cartografierea_localitatilor_dens_populate_de_romi.pdf

			<p>b. Rata incluziunii copiilor de etnie Romă la nivelul educational primar și secundar (conform datelor furnizate de Autoritățile Publice Locale în anul 2021):</p> <p>b-1. Numărul total al copiilor romi (vârsta 7-15 ani) – 3576⁶;</p> <p>b-2. Numărul total al copiilor romi integrați în circuitul educațional primar (Școli primare– 912) și secundar (Gimnazii – 1099): 912 + 1099 = 2011⁷;</p> <p>b-3. Rata incluziunii copiilor romi la nivelul educational primar și secundar: $2011 / 3576 = 56,2 \%$.</p> <p>2. Informația statistică oficială sistematizată (pentru anul de studii 2021-2022; situația din 31.05.2022) privind procesul de școlarizare a copiilor romi în 4 localități urbane dens populate de romi: mun. Soroca, mun. Edineț, or. Otaci (r-nul Ocnîța), or. Rîșcani (Chișinău: Coaliția „Vocea Romilor” din Republica Moldova, 14.10.2022⁸):</p> <p>În perioada 15-22 august 2022, Secretariatul Coaliției „Vocea Romilor” a organizat în parteneriat cu instituțiile responsabile din cadrul APL – 4 Ședințe de lucru „Informația statistică oficială privind datele actualizate legate de rata de școlarizare a copiilor de etnie Romă în Instituțiile de Învățământ General obligatoriu (primar/gimnazial)”: 15 august 2022 (mun Soroca⁹); 16 august 2022 (or. Otaci¹⁰ (r-nul Ocnîța); 19 august 2022 (mun. Edineț); 22 august 2022 (or. Rîșcani¹¹) – cu participarea reprezentanților delegați de către instituțiile APL și Direcțiile de Învățământ ale Consiliilor Raionale (responsabili de implementarea și monitorizarea procesului educațional la nivel local: Învățământul general obligatoriu) și reprezentanților comunității rome: Consilieri locali, Mediatori comunitari, Organizațiile Societății Civile, părinți romi și lideri locali romi.</p>
--	--	--	--

⁶ Ibidem, Anexa 5 (Partea I) – p. 45.

Link: https://mecc.gov.md/sites/default/files/final_raport_privind_cartografierea_localitatilor_dens_populate_de_romi.pdf

⁷ Ibidem, Anexa 5 (Partea II) – p. 51.

Link: https://mecc.gov.md/sites/default/files/final_raport_privind_cartografierea_localitatilor_dens_populate_de_romi.pdf

⁸ https://www.academia.edu/88594922/Nota_informativa_CVR_domeniul_Educatie_Rata_scolarizarii_copii_romi_4_localitati_urbane_din_Republica_Moldova_31_05_2022

⁹ <https://www.facebook.com/ion.duminica/posts/pfbid028RO42PSgoSnohgMhTTw94g5c7RkmbaurU5hk4G27FP2n5C55nrYmHQfb4QmxPMcol>

¹⁰ <https://www.facebook.com/ion.duminica/posts/pfbid02VWYxsW7cNvPoLSd2iiHzkEMHTY6jKSq1PaLYZw5a7yFaBoJ7s7YoMTDfii12aTLNI>

¹¹ <https://www.facebook.com/ion.duminica/posts/pfbid02j6W6NWtSizkenpYt49T7LKm9WYDEZYiWjQr1C9iJ7SkLJ9sMLriCfzU4K4k1BUFI>

			<p>Obiectivele propuse la Ședințele de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Inițierea acțiunilor de intensificare a procesului de școlarizare obligatorie a copiilor de etnie Romă asumate de autorități, în conformitate cu obiectivele aprobate în Planul de Acțiuni a Guvernului Republicii Moldova pentru anul 2022 (HG 235/2021)¹²; – Facilitarea procesului de stabilire a dialogului intersectorial între reprezentanții instituțiilor responsabile de realizarea procesul educațional la nivel local și reprezentanții comunității rome; – Identificarea problemelor aferente procesului de școlarizare a copiilor romi și eventual, abordarea soluțiilor/bunelor practici care vor facilita creșterea ratei de școlarizare a copiilor romi, inclusiv și pentru copiii ai căror părinți nu au viză de reședință / domiciliu permanent în cele 4 localități urbane dens populate de romi: mun. Soroca, mun. Edineț, or. Otaci (r-nul Ocnița), or. Rîșcani. <p>Informația statistică oficială sistematizată privind datele actualizate legate de rata de școlarizare a copiilor de etnie romă în Instituțiile de Învățământ General obligatoriu (primar/gimnazial) în cele 4 localități urbane dens populate de romi: mun. Soroca, mun. Edineț, or. Otaci (r-nul Ocnița), or. Rîșcani:</p> <p><i>Rata de școlarizare a copiilor de etnie Romă din mun. Soroca în anul de studii 2021-2022 = 10% (50/480).</i></p> <p>Numărul total de copii romi în mun. Soroca în anul 2021 = 480 copii (7-15 ani); Numărul total de copii romi școlarizați (treapta primară și gimnazială) – 50 Numărul copii romi școlarizați la Liceul Teoretic „A. Pușkin” – 36; Numărul copii romi școlarizați la Gimnaziul „Dumitru Matcovschi” – 14.</p> <p><i>Rata de școlarizare a copiilor de etnie Romă din or. Otaci (r-nul Ocnița) în anul de studii 2021-2022 = 30% (140/472).</i></p> <p>Numarul total de copii romi în or. Otaci in anul 2021 = 472 copii (7-15 ani);</p>
--	--	--	--

¹² Planul de Acțiuni a Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2021-2022 (HG 235/2021). Capitolul XXII. Relații Interetnice: **Acțiunea 22.2.** Susținerea populației de etnie Romă prin (i) intensificarea eforturilor de școlarizare a copiilor romi și reducerea discrepanței dintre rata de școlarizare a romilor și a populației generale.
Link: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128407&lang=ro

		<p>Numărul total de copii romi școlarizați (treapta primară și gimnazială) / Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” – 140;</p> <p>Numărul copii romi școlarizați la treapta primară – 121 (clasa I - 36 copii romi; clasa II - 34 copii romi; clasa III - 31 copii romi; clasa IV - 20 copii romi);</p> <p>Numărul copii romi școlarizați la treapta gimnazială – 19 (clasa V - 10 copii romi; clasa VI - 3 copii romi; clasa VII - 4 copii romi; clasa VIII - 0 copii romi; clasa IX - 2 copii romi).</p> <p><i>Rata de școlarizare a copiilor de etnie Romă din mun. Edineț în anul de studii 2021-2022 = 11% (32/295).</i></p> <p>Numarul total de copii romi în mun. Edineț in anul 2021 = 295 copii (7-15 ani);</p> <p>Numărul total de copii romi școlarizați (treapta primară și gimnazială) – 32;</p> <p>Numărul copii romi școlarizați la treapta primară – 26;</p> <p>Numărul copii romi școlarizați la treapta gimnazială – 6.</p> <p><i>Rata de școlarizare a copiilor de etnie Romă din or. Rîșcani în anul de studii 2021-2022 = 22% (51/228).</i></p> <p>Numarul total de copii romi în or. Rîșcani in anul 2021 = 228 copii (7-15 ani);</p> <p>Numărul total de copii romi școlarizați (treapta primară și gimnazială) / majoritatea Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir” – 51;</p> <p>Numărul copii romi școlarizați la treapta primară – 39;</p> <p>Numărul copii romi școlarizați la treapta gimnazială – 12.</p> <p>Problemele identificate aferente procesului de școlarizare a copiilor romi în cele 4 localități urbane dens populate de romi: mun. Soroca, mun. Edineț, or. Otaci (r-nul Ocnîța), or. Rîșcani:</p> <p><i>Migrația:</i> Rata crescută, imprevizibilă, fluctuantă și necontrolată a fluxului de migrație a persoanelor de etnie romă peste hotarele Republicii Moldova: „părinții romi „vin și pleacă” peste hotare împreună cu copiii lor, fără să-i școlarizeze”.</p> <p><i>Sărăcia:</i> Rata crescută a sărăciei prezentă în familiile de etnie romă rămase „fără surse de existență” în localitate, incapabile din punct de vedere financiar să susțină</p>
--	--	---

		<p>procesul educațional al copiilor lor (copii romi supuși riscului de a suporta efectele nocive ale unui mediu social-vulnerabil/needucogen).</p> <p><i>Accesul limitat la studii preșcolare:</i> Refuzul părinților romi să-și încadreze copiii lor (vârsta 5-6 ani) la studii preșcolare în Grădinițele de copii.</p> <p><i>Copii romi nedocumentați</i> (fără certificate de naștere, fără viză de reședință): Direcțiile de Învățământ ale Consiliilor Raionale nu dețin o listă integrală privind numărul real al copiilor de etnie Romă (vârsta 7-15 ani) atestați în localitățile urbane dens populate de romi, care trebuie să fie elaborată de instituțiile responsabile ale APL în colaborare cu Mediatorul comunitar. Reprezentanții Direcțiilor de Învățământ din orașele: Soroca, Otaci (r-nul Ocnîța), Edineț și Rîșcani colectează și operează doar cu datele privind numărul copiilor de etnie Romă prezenți cu domiciliul stabil/înregistrați cu viză de reședință în fiecare localitate. Însă părinții romi nu se înregistrează la primăriile din orașele: Soroca, Otaci (r-nul Ocnîța), Edineț și Rîșcani, deoarece procedura de stabilire a vizei de reședință/domiciliu permanent în zonele urbane este o procedură birocratică complexă. Părinții romi în mod prioritar sunt responsabili doar de creșterea copiilor, în caz de necesitate, se înregistrează doar a Oficiul Medicilor de Familie, deoarece în viziunea părinților romi: „sănătatea copiilor lor – este mai importantă decât inițierea procedurii de școlarizare în Instituțiile de Învățământ General”. Totodată, a fost constatată și lipsa certificatelor de naștere pentru o parte semnificativă dintre copiii romi, ai căror părinți nu găsesc soluții adecvate pentru această problemă intersectorială. Astfel, anual, apare discrepanța zecimală dintre numărul de copii romi școlarizați (înregistrați cu viză de reședință la primărie) și numărul copiilor romi atestați în localitate (înregistrați la Oficiul Medicilor de Familie), ceea ce generează <i>rata scăzută de școlarizare (10 – 30%)</i> a copiilor de etnie romă din cele 4 localități urbane dens populate de romi: mun. Soroca, mun. Edineț, or. Otaci (r-nul Ocnîța), or. Râșcani.</p> <p>Soluții – bune practici identificate aferente procesului de școlarizare a copiilor romi în cele 4 localități urbane dens populate de romi: mun. Soroca, mun. Edineț, or. Otaci (r-nul Ocnîța), or. Rîșcani:</p>
--	--	--

		<p>a. Implementarea Proiectului ”Promovarea sporită a participării copiilor romi în educație” de către Centrul de Resurse de Tineret DACIA (01 noiembrie 2016 – 31 martie 2018)¹³ din sursele de finanțare oferite de reprezentanța UNICEF Moldova – a generat cerșterea vizibilă a ratei de școlarizare a copiilor romi din mun. Soroca prin: oferirea gratuită pentru copiii romi din familii social-vulnerabile a seturilor de rechizite școlare, îmbrăcăminte, încălțăminte; suport educațional țintit pentru fiecare copil cu program prelungit; alimentare gratuită în clasele gimnaziale; organizarea unei Școli de Vară cu tematică educațională non-formală, bazată pe aspecte de socializare; crearea spațiilor de jocuri intelectuale „Ludotecii” în Instituțiile de Învățământ General; cursuri IT pentru copiii și tinerii de etnie Romă.</p> <p>b. Includerea unei funcții adiționale pentru mediatorii comunitari în localitățile urbane dens populate de romi „cadru didactic de sprijin” (responsabil de școlarizare) – pentru gestionarea eficientă a fluxului de copii romi, reveniți sporadic de peste hotare în localitate.</p> <p>c. Verificarea și autentificarea prin semnătură oficială de către Mediatorul comunitar a Certificatelor de componență familială elaborate la solicitare de autoritățile publice locale pentru persoanele de etnie Romă, revenite sporadic de peste hotare în localitate.</p> <p>d. Conlucrarea mai eficientă între instituțiile responsabile ale APL, Mediatorul Comunitar și Direcțiile de Învățământ ale Consiliilor Raionale privind identificarea și școlarizarea copiilor de etnie Romă (vârsta 7-15 ani) nedocumentați (fără certificate de naștere, fără viză de reședință).</p> <p>3. Pe data de 26 septembrie 2022, la solicitarea Secretariatului Coaliției „Vocea Romilor” din Republica Moldova, Serviciul Relații Interetnice al Ministerului Educației și Cercetării a organizat Ședința de lucru „Cu privire la sporirea ratei de școlarizare a copiilor de etnie Romă din Republica Moldova”¹⁴,</p> <p>Subiecte discutate:</p>
--	--	---

¹³ <https://dacia.org.md/rom/proiecte-finalizate/proiectul-promovarea-sporita-a-participarii-copiilor-romi-in-educatie>

¹⁴ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02MGEtLaEVNTATdsbaCFrjJDZzNQ9HFTXQdtAgerRTBbj7f7HbYrdcBBjM8qJkjq9nQI&id=2041163402870393

			<ul style="list-style-type: none"> - Asigurarea accesului la educația de calitate și incluzivă pentru copii de etnie Romă; - Identificarea impedimentelor instituționale în procesul de școlarizare a copiilor de etnie Romă; - Discutarea și stabilirea acțiunilor necesare în vederea sporirii ratei de școlarizare a copiilor de etnie Romă etc. <p>Participanți: dna Adriana Cazacu, Secretară de stat MEC, Direcția învățământ general, Serviciul Relații Interetnice, consilierul Prim-ministrei pe domeniul Drepturile omului, responsabilii din cadrul direcțiilor de învățământ, mediatorii comunitari, reprezentanții comunității rome.</p> <p>S-a stabilit: Soluțiile identificate de Coaliția „Vocea Romilor” din Republica Moldova pentru <i>sporirea ratei de incluziune educațională a copiilor de etnie Romă din mediul social-vulnerabil needucogen:</i></p> <p>Asigurarea educației de calitate prin dezvoltarea infrastructurii educaționale, antrenarea cadrului didactic calificat, implementarea curriculumului incluziv și prestarea serviciilor de suport educațional – prevederi care necesită să fie aprobate într-un cadru normativ revizuit de către decidenții publici responsabili de elaborarea politicilor educaționale din Republica Moldova.</p>
5.	Articolul 16. Dreptul la educație (2e)	Sintagma „În asigurarea dreptului la educație, Statul este obligat să întreprindă măsuri pentru a încuraja frecventarea școlii cu regularitate și a reduce rata de abandon școlar” – se propune a fi modificată cu: „În asigurarea dreptului la educație, Statul este obligat să întreprindă măsuri pertinente focusate pe identificarea copiilor cu absenteism ascensiv	<p>Modificarea propusă este convergentă cu dificultățile atestate în ultimii ani, în procesul de creștere a ratei de abandon școlar a copiilor (majoritatea: Fete de etnie Romă) – în Instituțiile de Învățământ General (în special, în clasele gimnaziale).</p> <p>Raportul privind cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova (Chișinău: GIZ Moldova, 2021¹⁵)</p> <p><i>Rata excluziunii Copiilor (cu abandon școlar) de la nivelul educational primar și secundar (ciclul I – gimnazial) – anul de studii 2020-2021</i></p>

¹⁵ https://mecc.gov.md/sites/default/files/final_raport_privind_cartografierea_localitatilor_dens_populate_de_romi.pdf

		nemotivat, reintegrarea acestora în procesul educațional și reducerea ratei de abandon școlar”	<p>a. Rata excluziunii Fetelor (cu abandon școlar) de la nivelul educational primar și secundar (ciclul I – gimnazial):</p> <p>a-1. Numărul total al Fetelor cu abandon școlar la nivelul educational primar și secundar (ciclul I – gimnazial) – 821¹⁶;</p> <p>a-2. Numărul total al Fetelor de etnie Romă cu abandon școlar la nivelul educational primar și secundar (ciclul I – gimnazial) – 773¹⁷;</p> <p>a-3. Rata de abandon școlar al Fetelor de etnie Romă, în juxtapunere cu numărul general al Fetelor cu abandon școlar din Republica Moldova: $773 / 821 = 94,1 \%$.</p> <p>b. Rata excluziunii Băieților (cu abandon școlar) de la nivelul educational primar și secundar (ciclul I – gimnazial):</p> <p>b-1. Numărul total al Băieților cu abandon școlar la nivelul educational primar și secundar (ciclul I – gimnazial) – 1011¹⁸;</p> <p>b-2. Numărul total al Băieților de etnie Romă cu abandon școlar la nivelul educational primar și secundar (ciclul I – gimnazial) – 414¹⁹;</p> <p>b-3. Rata de abandon școlar al Băieților de etnie Romă, în juxtapunere cu numărul general al Băieților cu abandon școlar din Republica Moldova: $414 / 1011 = 40,9 \%$.</p> <p>Printre cauzele frecvente ale abandonului școlar timpuriu și neșcolarizării copiilor de etnie romă pot fi menționate următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> – refuzul părinților și efortul intelectual/financiar redus al acestora pentru încurajarea copiilor de a studia în mediul casnic needucogen; – rata înaltă a analfabetismului părinților romi;
--	--	--	--

¹⁶ *Raportul privind cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova*. Chișinău: GIZ Moldova, 2021, **Anexa 5 (Partea II)** – p. 51.

Link: https://mecc.gov.md/sites/default/files/final_raport_privind_cartografierea_localitatilor_dens_populate_de_romi.pdf

¹⁷ Ibidem, **Anexa 5 (Partea II)** – p. 51.

¹⁸ Ibidem, **Anexa 5 (Partea II)** – p. 51.

¹⁹ Ibidem, **Anexa 5 (Partea II)** – p. 51.

			<ul style="list-style-type: none"> – lipsa domiciliului stabil / vizei de reședință și spațiilor locative adecvate pentru desfășurarea adițională a procesului educațional în condiții casnice; – accesul limitat al copiilor de etnie Romă la grupele sau clasele cu program prelungit (orele de meditație) în Instituțiile de Învățământ Obligatoriu (nivelul primar și gimnazial).
--	--	--	--

Marin ALLA, Director executiv al Coaliției „Vocea Romilor” din Republica Moldova

Executor:

Ion DUMINICA,
Membru al Secretariatului Coaliției „Vocea Romilor” din Republica Moldova
Tel. 079537572

*Coaliția „Vocea Romilor” din Republica Moldova este o Platformă națională a 35 Organizații ale Societății Civile Rome din Republica Moldova, care promovează drepturile persoanelor de etnie și origine Romă – prin prisma implicării intersectoriale în procesul de elaborare, monitorizare, implementare și evaluare autentică a politicilor publice menite să îmbunătățească procesul de incluziune socială și abilitare a comunității rome (comunitate etnică cu profil complex de vulnerabilitate)²⁰.

---

²⁰ https://www.academia.edu/43699383/Lista_35_ONG_Rome_membri_ai_Platformei_CVR_din_Republica_Moldova_anul_2020

REPUBLICA MOLDOVA
COALIȚIA „VOCEA ROMILOR”

Mun. Chișinău, str. Burebista 78
Tel. 0691 62 200 E-mail: allamarin7@yahoo.com

Nr. 5 din 25.09.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova
Doamna Anastasia GRUZIN, Șef adjunct, Direcția politici de protecție a drepturilor copilului și familiilor cu copil
E-mail: anastasia.gruzin@social.gov.md secretariat@social.gov.md

AVIZUL

Coaliției „Vocea Romilor” din Republica Moldova privind elaborarea propunerilor de îmbunătățire a proiectului Hotărîrii Guvernului – „Avizarea repetată la proiectul definitivat al Hotărîrii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului, înregistrat cu numărul unic 693/MMPS/2023 de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova”

(Scrisoarea de Solicitare MMPS din 14.09.2023 / nr. 12/3618)

Nr. crt.	Compartimentul	Modificarea propusă CVR	Argumentarea CVR
1.	Articolul 7. Dreptul	Sintagma „Dreptul copilului la un nume și la o cetățenie” – se propune a	Pentru a evita confuziile semantice, este admisibilă excluderea abordării cantitative a enunțului „un nume” prin modificarea acestuia cu „identitate personală” (care

	copilului la un nume și la o cetățenie	fi modificată cu „Dreptul copilului la identitate personală și la cetățenie”	este constituită din: a. nume de familie; b. prenume singular / dublu / triplu: Ana; Ana-Maria; Ana-Maria-Cristina). Pentru a evita confuziile semantice, este admisibilă excluderea abordării cantitative a enunțului „la o cetățenie” prin modificarea acestuia cu: „la cetățenie” – în conformitate cu sintagma formulată din subpunctul 2 / art. 7: „Fiecare copil are dreptul la cetățenie”.
2.	Articolul 14. Dreptul la educație (3)	Sintagma „Copiii cu nevoi speciale au dreptul la instruire în condiții egale cu toți copiii” – se propune a fi modificată cu „Copiii cu Cerințe Educaționale Speciale (CES) și copiii aflați în situație risc multilateral (vulnerabilitate socială complexă) au dreptul la instruire de calitate în condiții egale și echitabile cu toți copiii”	În baza studiilor și cercetărilor în domeniu ¹ , CES pot fi clasificate în două grupuri mari: I. Cerințe educaționale speciale, condiționate de o dizabilitate; II. Cerințe educaționale speciale, care nu sunt condiționate de o dizabilitate. La grupul II se referă problemele de învățare survenite din anumite situații de risc în care pot nimeri copiii (din medii defavorizate socio-economic, aparținând unor grupări etnice minoritare (de exemplu copiii romi (comunitate etnică cu profil complex de vulnerabilitate socială), copiii străzii, care au boli cronice și incurabile, antrenați/exploatați de părinți la munci agricole sezoniere, maltratați sau abuzați etc.), situații care afectează capacitatea de învățarea copiilor. În acest caz, conceptul cerințe educaționale speciale se suprapune pe conceptul situație de risc, care, în prezent, se extinde cu noi și noi aspecte, identificând riscurile de ordin biologic, social și educațional care afectează dezvoltarea copilului și performanțele lui în învățare. Astfel, pentru o abordare echitabilă la procesul educațional incluziv de calitate – statul necesită să elaboreze politici incluzive și să asigure o susținere țintită a copiilor care trăiesc într-un <i>mediu needucogen</i> și se confruntă zilnic cu dificultăți de învățare, ce rezultă din dezavantaje socio-economice și/sau lingvistice.

Marin ALLA, Director executiv al Coaliției „Vocea Romilor” din Republica Moldova

¹ https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatie_incluziva_final.pdf

Executor:

Ion DUMINICA,

Membru al Secretariatului Coaliției „Vocea Romilor” din Republica Moldova

Tel. 079537572

E-mail: asociatiaporojan@gmail.com

*Coaliția „Vocea Romilor” din Republica Moldova este o Platformă națională a 35 Organizații ale Societății Civile Rome din Republica Moldova, care promovează drepturile persoanelor de etnie și origine Romă – prin prisma implicării intersectoriale în procesul de elaborare, monitorizare, implementare și evaluare autentică a politicilor publice menite să îmbunătățească procesul de incluziune socială și abilitare a comunității rome (comunitate etnică cu profil complex de vulnerabilitate)².

---

² https://www.academia.edu/43699383/Lista_35_ONG_Rome_membri_ai_Platformei_CVR_din_Republica_Moldova_anul_2020